

Jaarverslag Integriteit

2023

Provincie Drenthe

Inleiding

Het thema integriteit krijgt binnen provincie Drenthe al een aantal jaren meer en meer aandacht en vorm. Steeds meer is de bewustwording dat integriteit een doorlopend en belangrijk thema is, dat continu aandacht vereist. Het belang wordt mede versterkt door ontwikkelingen in binnen en buitenland waarbij zwaarwegende dilemma's een rol spelen.

De afgelopen jaren is gewerkt om aan de wettelijke vereisten van integriteit te voldoen. In juni 2018 heeft Gedeputeerde Staten (GS) het integriteitsplan 2018-2022 vastgesteld. Het beleid is erop gericht in de organisatie zowel een moreel leerproces als een zorgvuldige handhavingspraktijk te installeren. Samen borgen deze twee pijlers de integriteit van de organisatie. In 2019 is een integriteitscoördinator aangesteld welke rechtstreeks verantwoording aflegt aan de provinciesecretaris. Ter realisering van het integriteitsplan is in 2019 een implementatieplan opgesteld.

In 2023 kon nog gebruik gemaakt worden van het bestaande integriteitsplan welke in 2024 zal worden geactualiseerd tot een integriteitsplan 2024-2028, waarbij ervaringen opgedaan in de afgelopen jaren en (nieuwe) landelijke ontwikkelingen een plaats zullen krijgen. Ook de resultaten van de lopende organisatieontwikkeling en bijbehorend cultuurtraject zullen een plaats krijgen in het geactualiseerde integriteitsplan alsmede ook in de stukken die horen bij de drie pijlers en fundament van het Drentse integriteitsbeleid (Moreel leerproces, Regels, Zorgvuldige handhavingspraktijk en de Integriteitsinfrastructuur). Tevens zal er voor de actualisatie van het integriteitsplan (opnieuw) een beleids- en systeemgerichte analyse worden uitgevoerd.

Het voornemen is om in het nieuwe integriteitsplan tevens meer aandacht te besteden aan de rol van het instrument (begeleidings-)ethiek.

Op basis van het integriteitsplan zal voor 2024 een nieuw (meerjarig) implementatieplan worden geschreven.

De tweede helft van 2023 is door de Noordelijke Rekenkamer een onderzoek gestart naar het integriteitssysteem van de 3 noordelijke provincies. Dit onderzoek bestaat uit een tweetal fasen. De eerste fase van onderzoek, het inventariserende deel, is eind 2023 afgerond. In 2024 is gestart met de tweede fase, het verdiepende deel, waarvan de afronding in november van 2024 wordt verwacht. Het resultaat van het onderzoek kan worden gebruikt om invulling te geven aan ons eigen integriteitsbeleid voor de jaren 2025 e.v.

Integriteitsstructuur

Tot de Drentse functionarissen met een taak op het gebied van het bevorderen van de integriteit behoren de provinciesecretaris, directie, de domeinmanagers, de thema- en stafmanagers ('ethisch leiderschap') en de integriteitscoördinator (IC), de vertrouwenspersonen (voor integriteit en ongewenst gedrag), feitenonderzoekers, arbeidsjuristen, concerncontroller, de coördinator informatiebeveiliging (CISO), functionaris gegevensbescherming (FG) en organen zoals de Ondernemingsraad, het interne Platform Integriteit en Informatieveiligheid. Samen vormen zij de ruggengraat van de Drentse integriteitsinfrastructuur. Een aantal van de hierboven genoemde functies of rollen zijn gewijzigd in naamgeving en mandaat door de organisatieontwikkeling. In het nieuwe integriteitsplan zal deze wijziging worden verwerkt in de integriteitsstructuur en relevante documenten. En daar waar nodig in regelgeving.

Specifiek voor de (nieuwe) leidinggevenden is er in 2023 een introductie verzorgd (als onderdeel van de onboarding) en is er voor alle leidinggevenden een moreel beraad light begeleidt waarbij specifiek aandacht is besteed aan de stappen "verzamelen van argumenten" en "weging van de argumenten" uit de 7 stappen die een moreel beraad doorloopt.

Hieronder volgen enkele feiten en cijfers met duiding over de activiteiten die in 2023 zijn uitgevoerd.

Ambtseed

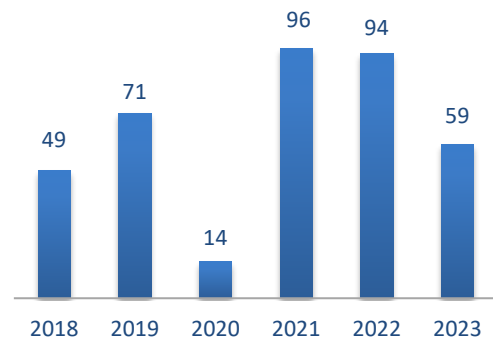

Een ambtenaar – zowel vast als tijdelijk – legt verplicht de eed/belofte af bij zijn aanstelling. Nieuwe medewerkers leggen de ambtseed mondeling af in aanwezigheid van de provinciesecretaris. De integriteitscoördinator

verzorgt hierbij de informatie rondom het integriteitsbeleid van de provincie.

Aantal medewerkers

Dat de ambtseed heeft afgelegd

In 2023 zijn een 4-tal fysieke bijeenkomsten georganiseerd. In totaal hebben 59 provinciale medewerkers in 2023 de eed afgelegd.

Tijdens deze bijeenkomsten is gebleken dat medewerkers oog hebben voor het integer handelen als ambtenaar en zich bewust zijn van hun verantwoordelijkheid. Het behandelen van meerdere casussen helpt bij het discussiëren over wat het betekent integer te handelen.

In 2024 zal worden gewerkt aan een nieuwe opzet voor het afleggen van de ambtseed. Er wordt gekozen voor een meer interactieve vorm waarbij, naast het afleggen van de eed, een actuele casus in de vorm van een lichte versie van een Moreel Beraad zal worden besproken. Het actief discussiëren over een dilemma draagt bij aan het bewustwordingsproces rond integriteit en ethische besluitvorming. De lichte variant van het Moreel Beraad richt zich vooral op het herkennen van de betrokkenen, de relevante argumenten en de goede weging daarvan.

Aantal meldingen in 2023

In 2023 is bij de integriteitscoördinator één melding van een vermoeden van integriteitsschending gedaan. In de loop van 2023 is, in opdracht van de provinciesecretaris, onderzocht of er sprake is van onderzoekswaardigheid zoals beschreven in het onderzoeksprotocol bij vermoedens van ambtelijke integriteitsschendingen. Uit dat onderzoek is gebleken dat niet kan worden gesteld dat er sprake is van een integriteitsschending. Een nader onderzoek conform hoofdstuk 2 van het onderzoeksprotocol is daarom niet nodig en ook niet uitgevoerd. Wel wordt de casus gebruikt voor het formuleren van moresprudentie¹ en mogelijke aanpassing van het onderzoeksprotocol en het nieuwe integriteitsplan. Nieuwe inzichten kunnen ook nog onderdeel worden van het rapport over de onderzoekswaardigheid (hoofdstuk 4. Nazorg en leerproces) welke begin 2024 hiermee zijn definitieve vorm zal krijgen.

Slechts 1 melding in 2023 zou kunnen duiden op een lage meldingsbereidheid maar hoeft niet zo te zijn. Uit een beleids- en systeemgerichte analyse van het integriteitsbeleid (2018) is naar voren gekomen dat het bespreekbaar maken van twijfels over handelingen/gedragingen en het signaleren van vermoedens van schendingen in Drenthe nog niet vanzelfsprekend is, en dus aandacht vraagt. Ook de komende jaren (dit is een continu proces) zal de inzet erop zijn gericht om het aankaarten van twijfels en de meldingsbereidheid te verhogen. Wel zijn er gedurende het jaar diverse momenten van consultatie geweest op verzoek van medewerkers, leidinggevenden en externen, waarbij het voornamelijk ging om het beantwoorden van vragen en het duiden en verkennen van het onderwerp integriteit. Specifiek het duiden van (een eventuele impact van) nevenfuncties is meerdere keren onderwerp van gesprek geweest. In voorkomende gevallen is, naast het bieden van een luisterend oor en het geven van (proces)advies, doorverwezen naar de (direct) leidinggevende en/ of de mogelijkheid genoemd te kunnen reflecteren met de externe vertrouwenspersonen van de provincie.

¹ Moresprudentie is het leren van afwegingen en keuzes bij ethische dilemma's om in nieuwe (vergelijkbare) situaties het goede te doen. Moreel beraad, op regelmatige basis, leidt tot een groei van overdraagbare morele kennis. Ook onderzoeken naar (vermoedens van) integriteitsschending kunnen aan deze groei bijdragen.

Blik naar de toekomst

In 2023 is er weer sprake geweest van fysieke bijeenkomsten om de ambtseed af te kunnen leggen. Deze bijeenkomsten worden benut om extra aandacht te vragen voor integriteit en ethisch handelen.

In 2024 zal worden gewerkt aan een nieuwe (meer interactieve) opzet voor het afleggen van de ambtseed. Aanvullend hierop zal aandacht worden besteed aan een verdiepende bijeenkomst over integriteit, de training morele oordeelsvorming en het moreel beraad.

In de loop van 2023 is landelijk steeds meer het gesprek ontstaan over hoe het demonstratierecht zich verhoudt tot het zijn van ambtenaar. Demonstreren is voor ambtenaren, net als voor iedereen, ook een grondwettelijk recht. Het is echter belangrijk je bewust te zijn van de bijzondere functie als ambtenaar. In december 2023 heeft het management deelgenomen aan de, eerder genoemde, lichte variant van een Moreel Beraad welke zich vooral richt op het herkennen van de betrokkenen, de relevante argumenten en de goede weging daarvan. De daarbij gebruikte casus was "Mag een ambtenaar zich publiekelijk uiten". Zij hebben het format van het lichte morele beraad als positief ervaren.

In 2024 krijgt het genoemde onderwerp specifiek aandacht door het organiseren van (lichte) Morele Beraden voor de gehele organisatie om met elkaar in gesprek te gaan en te verkennen welke dilemma's het kan oproepen. Daarnaast wordt in de eerste helft van 2024 een interne bijeenkomst georganiseerd die specifiek gaat over 'Vrijheid van meningsuiting ambtenaren; waar ligt de grens?'.

In 2022 en 2023 is gewerkt aan het ontwerpen en uitvoeren van een brede communicatiestrategie in samenwerking met het team Communicatie. Begin 2024 zal dit resulteren in een Integriteitsplein op het intranet waar alle informatie rond integriteit, het (gevoerde) beleid, interne en externe ontwikkelingen, lezingen, e-learning, polls, trainingen, een ingang tot de relevante meldpunten en bijbehorende contactpersonen naast andere interessante onderwerpen een plaats zal krijgen. Specifieke communicatie over deze aspecten zal een onderdeel zijn van het promoten van het integriteitsplein en daarmee het bevorderen van de bewustwording op het vlak van integriteit en ethiek.